

Ostettiin pilkkahinnalla, kasvoi julkkikseksi – Suomenhevosen kantaisä ja aikansa nopein juoksija Kirppu-ori syntyi Pöykkölän tilalla

Lapin Kansa 1.6.2018, Aino-Helena Hietala

Rovaniemen kotiseutumuseon tallin seinässä on laatta, jossa kerrotaan, että aikansa nopein suomalainen juoksija ja laajalle levinneen hevossuvun kantaisä Kirppu syntyi talossa 1879.

Moni on ehtinyt kysyä, milloin Kirppu tuodaan esiin näyttelyissä. Oli siksi aikakin selvittää, mikä Kirppu on hevosiään. Varsinkin kun Rovaniemellä on kesällä Kuninkuusravit, suomenhevosten suurkokoontuminen.

Suomenhevonen ja sen yksi kantaisä Kirppu ovat museon kesänäyttelyn ja muunkin museon ohjelman teemana kesällä.

Museon perinne- ja kokoelmatoimikunnan puheenjohtaja, amanuenssi **Heidi Pelkonen** Lapin maakuntamuseosta ja toimikunnan jäsen, **Eeva-Liisa Ylinampa** ovat jäljittäneet Kirpun historiaa näyttelyä varten.

Pöykkölän tilalla syntyneestä ravihevosesta kehittyi aikansa huippu, joka voitti arvokilpailuja enemmän kuin yksikään hevonen oli siihen saakka voittanut. Se polveutui hevossuvuista, joissa oli nopeita ja kestäviä hevosia.

Ori syntyi **Mikko Pöykön** tilalla. 3-vuotiaana se piti myydä, kun Pöykkö meni konkurssiin. Sen osti rovaniemeläinen kauppias **Leontej Tichanoff** 1882.

–Hän näki, ettei Kirppu ole pelkkä työhevonen, vaan sillä on juoksijanlahjat, Pelkonen kertoo.

Tichanoff antoi Kirpun muurolalaisen **Pekka Karvon** valmennettavaksi. Ensimmäisen kerran ori juoksi Oulussa 1884 järjestetyissä Valtion ajoissa ja sijoittui heti toiseksi. Kahden vuoden kuluttua se jo voitti Oulun kisat.

–Ouluun Kirppu meni tietenkin omin jaloin kuten muuallekin.

Sieltä matka jatkui kisoihin Jyväskylään 1887 ja Hämeenlinnaan Suuriin orikilpailuihin, Kuninkuusravien edeltäjiin.

Hämeenlinnassa sen näki turkulainen eläinlääkäri **Ludvig Fabritius**, joka ihastui heti orin pontevuuteen ja mahtavaan askellukseen. Hän kertoo Kirpusta kirjoittamassaan kirjassa, miten "hänessä syttyi vastustamaton halu omata tuo ihme-eläin".

Hän osti Kirpun "aivan pilkkahinnasta, vain 2 000 markasta".

Kirppu lähti Turkuun. Fabritius ajoi sillä eläinlääkärin työmatkat, ja valmensi näin hevostaan. Kirpusta kehittyi huippuhevonen. Se kilpaili kaikkiaan 26 kertaa ja voitti 16 ensimmäistä ja kuusi toista palkintoa.

–Kirppu oli sen ajan julkkis, yleisön suursuosikki.

Elämänsä aikana se siitti virallisesti 175 varsaa. Todellisuudessa niitä oli enemmän, sillä todennäköisesti Kirpun jälkeläisiä syntyi pohjoisessakin.

Eläkepäiviään se vietti Pöytyällä Pihlavan kartanossa, missä jatkoi siitosorina. Pikku-Kirppuja ehti syntyä vielä 37.

Kirppu eli vanhaksi, 28-vuotiaaksi. Se lopetettiin huonojen hampaitten takia 1907. Samana vuonna alkoi suomenhevosten valtiollinen kantakirjaus. Sukupolvien ketjussa Kirppu löytyy useimpien nykyistenkin suomenhevosten sukutaulusta.

Kirpun ja kolmen muun suomenhevosen kantaisän dna:ta etsitään parhaillaan suomenhevosen selvitystyössä. Kirpun jäännöksiä on kaivettu Pihlavan kartanon mailta.

Kotiseutumuseon talli ja kaikki siellä olleet hevostarvikkeet ja reet on pesty ja puhdistettu. Kuvataulut kertovat tarinaa Kirpusta ja suomenhevosesta.

Turun Hippoksen vt. toimitusjohtaja **Roger Johansson** on perehtynyt Kirppuun ja häneltä on näyttelyä varten saatu kuvia ja tietoja runsaasti.

Johansson on puhujana museolla järjestettävässä Kirppu-orin illassa. Sitä vietetään Kuninkuusravien aattona, perjantaina 27. heinäkuuta. Juhlaan myydään vain 50 lippua.

Tallin näyttely suomenhevosesta on jatkoa kaksi vuotta sitten aloitetulle perusnäyttelyiden uudistamistyölle. Silloin kunnostettiin laaja kalastusnäyttely.